

Posudek oponenta rigorózní práce

Vysoká škola: Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta: právnická

Katedra: práva trestního

Obor: trestní právo

Uchazeč: Mgr. Radka Kurovcová

Téma rigorózní práce: Odklony v trestním řízení

Oponent rigorózní práce: doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.

Rigorózní práce Mgr. Radky Kurovcové se zaměřuje na institut označovaný jako odklon v trestním řízení, který představuje zvláštní způsob vyřizování méně závažných trestních věcí. Problematika odklonů v trestním řízení je již poměrně podrobně zpracována v odborné literatuře, přesto lze v současné české právní úpravě odklonů stále najít problematická místa, problémy lze identifikovat i v oblasti využívání odklonů ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Rigorózní práce je členěna do osmi kapitol, úvodu a závěru. V prvních dvou kapitolách uchazečka charakterizuje systém alternativních způsobů vyřizování trestních věcí a vymezuje odklon v trestním řízení a jeho charakteristické znaky. V následujících částech se věnuje současné české právní úpravě všech odklonů (v užším smyslu), tedy podmíněnému zastavení trestního stíhání, narovnání, odklonům využívaným ve zkráceném přípravném řízení a odklonům určeným pro vyřizování trestních věcí mladistvých. V sedmé kapitole uchazečka nabízí přehled a stručnou analýzu statistických údajů o využívání odklonů v aplikační praxi. V závěrečné osmé kapitole pak uchazečka nastiňuje koncepci odklonů, která je obsažena v osnově připravované rekodifikace trestního práva procesního.

K této struktuře práce nemám zásadní připomínky. Je však vhodné již na tomto místě podotknout, že uchazečka do své práce nezařadila komparační prvek, tedy srovnání české právní úpravy s některou úpravou.

Po obsahové stránce je třeba předně konstatovat, že rigorózní práce má převážně kompilační charakter. Autorka vychází při rozboru právní úpravy odklonů i některých teoretických problémů souvisejících s odklony z poměrně širokého okruhu odborné literatury a judikatury. Tento rozbor však přináší jen málo originálních postřehů a samostatných úvah, které jsou navíc často nepropracované, jak o tom bude dále řeč.

Je však třeba zároveň ocenit, že uchazečka se právní úpravou odklonů zabývá velmi důkladně a komplexně, správně identifikovala podstatné prvky této právní úpravy a soustředila se právě na jejich analýzu. Výsledný text je tak kvalitní a bez věcných chyb.

Určitou výjimkou ze zmiňované důkladnosti je část týkající se vymezení samotného pojmu odklon (s. 19 a násl. práce). S tímto teoretickým, avšak pro dané téma pochopitelně základním problémem, se autorka nevypořádala příliš podrobně a propracovaně. Na jedné straně uvádí, že institut odklonu v trestním řízení není vymezován a pojímán jednotně, na straně druhé uvádí v podstatě jen dvě definice odklonu – tu, kterou nabízí autor tohoto posudku, a tu, jež je obsažená v materiálech Nejvyššího státního zastupitelství. Svůj závěr, že první z těchto pojetí je vhodnější, autorka nijak blíže nevysvětluje.

Další částí, která by si zasloužila výrazně důkladnější zpracování, je rozbor jedné ze zvláštních variant podmíněného zastavení trestního stíhání, která je spojena se zaplacením určité částky určené na pomoc obětem trestné činnosti. Přestože u tohoto postupu lze také identifikovat některé problémy (zejména překrývání se se shodnou podmínkou vyžadovanou u narovnání), autorka se mu věnuje pouze v jednom odstavci (s. 39-40).

Již bylo zmíněno, že pokud již autorka přichází s některými samostatnými úvahami či návrhy na zlepšení právní úpravy odklonů, jsou tyto úvahy a názory většinou nepropracované a nedotažené. Vyplývá to především z toho, že autorka se nesnaží identifikovat možné protiargumenty ke svým názorům, resp. možné problémy, které by s realizací jejích návrhů byly pravděpodobně spojeny.

Prvním příkladem může být názor vyjádřený na s. 23 práce (a zopakovaný v závěru práce na s. 95), podle kterého by státní zástupce, resp. soud, měl odůvodňovat své rozhodnutí o odmítnutí aplikovat odklon, přičemž proti takovému rozhodnutí by nebyla přípustná stížnost (aby bylo zabráněno případným nepřipustným průtahům v řízení). Nabízí se však otázka, jaký smysl (zejména pro obviněného) by mělo takové odůvodňování, když by negativní rozhodnutí státního zástupce či soudu stejně nemohl zvrátit. Protože důvodem pro odmítnutí návrhu obviněného na využití některého z odklonů bude zpravidla názor státního zástupce, resp. soudu, že vyřízení odklonem by v dané konkrétní věci nebylo dostatečným řešením, nemohlo by odůvodnění tohoto rozhodnutí fungovat ani jako „nápověda“ pro obviněného, co musí ještě učinit, aby dosáhl aplikace odklonu. Odůvodňování takového negativního rozhodnutí by tak zřejmě představovalo poněkud zbytečné zatěžování orgánů činných v trestním řízení.

Na s. 29 autorka vyjadřuje názor, že odklon v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání nelze využívat v řízení proti právnickým osobám. Jako v podstatě jediný důvod uvádí to, že při tomto druhu odklonu je třeba přihlížet k dosavadnímu životu obviněného, což u právnické osoby není možné. Mám za to, že tato argumentace nemůže obstát, termín „dosavadní život“ lze jistě interpretovat ve smyslu „dosavadní existence“, takže i u právnické osoby lze posuzovat její dosavadní trestní bezúhonnost, předchozí správní delikty, platební morálku, apod. Tato část rigorózní práce tak může být dalším důkazem toho, že když už autorka narazí na zajímavý, v literatuře či judikatuře dosud málo či vůbec řešený problém, věnuje mu bohužel pouze povrchní pozornost.

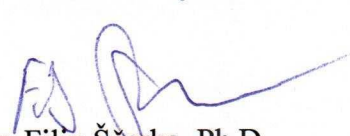
Rezignace na propracovanou úvahu obsahující argumenty pro a proti je patrná např. i na s. 39, kdy uchazečka navrhuje, aby k vrácení řidičského průkazu (při podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 2 tr. řádu spojeného se závazkem zdržet se řízení motorových vozidel) docházelo již uplynutím zkušební doby, a nikoli právní mocí rozhodnutí o osvědčení se obviněného. Tato úprava (jakkoli lze pochopit její smysl a cíl) by byla spojena s nemalými problémy, těmi se však uchazečka jednoduše nezabývá.

Autorka se snaží text prokládat svými zkušenostmi z praxe obhájce. Na jednu stranu jde o zajímavé zpestření práce, na druhé straně uchazečka z omezeného okruhu případů, v nichž vystupovala v pozici obhájce, někdy nepřipadně vyvozuje obecné závěry (např. na s. 47).

Zajímavá je sedmá kapitola nabízející přehled a stručnou analýzu statistických údajů o využívání odklonů. Vytknout je však třeba okolnost, že autorka se v tomto směru omezuje toliko na údaje vztahující se k využívání odklonů v přípravném řízení – její odůvodnění, proč nevěnuje pozornost i využívání odklonů ze strany soudů (s. 88), nepovažuji za příliš relevantní, využívání odklonů ze strany soudů je sice menší, než ze strany státních zástupců, avšak ne zase o tolik. Navíc – jak uvádí sama autorka – v posledních letech je stále více věcí vyřizováno ve zkráceném přípravném řízení, kdy podezřelý logicky nemá tolik času pro splnění podmínek nutných k odklonu, takže častěji musí odklon aplikovat až soud. Lze také podotknout, že analýza statistických údajů by mohla být zajímavější a podrobnější, autorka mohla např. rozebrat využívání odklonů u jednotlivých druhů trestných činů.

Z hlediska formální stránky lze konstatovat, že práce je na velmi dobré úrovni, překlipy a podobné chyby jsou jen řídkým jevem. Autorka řádně a správně cituje použité zdroje (výjimkou, kdy autorka opomněla uvést zdroje informace, je odstavec na s. 83). Lze podotknout, že přehlednosti textu by pomohlo jeho lepší členění na odstavce.

Závěrem lze konstatovat, že i přes uvedené nedostatky vykazuje rigorózní práce Radky Kurovcové dostatečnou kvalitu po stránce věcné, formální i literární. Práci tedy **doporučuji k ústní obhajobě**, kterou doporučuji zaměřit na otázku: **Možnosti využívání odklonů v řízení proti právnickým osobám.**

doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.
oponent rigorózní práce

V Olomouci 18. 8. 2016